

Delmore Schwartz

22 Novembre 2022

Delmore Schwartz va néixer el 1913 a Brooklyn. Els seus pares, ambdós jueus romanesos, es van separar quan Schwartz tenia nou anys i el seu divorci li va provocar un efecte profund. Just després de graduar-se a la Universitat de Nova York, va escriure el seu relat més famós «En els somnis comencen les responsabilitats» (1937). L'any següent, el seu recull de relats amb el mateix títol va tenir una excel·lent acollida. La seva obra rebé l'elogi d'alguns dels literats més reconeguts, incloent T. S. Eliot, William Carlos Williams i Ezra Pound, i va ser considerat un dels escriptors més prometedors de la seva generació. Es va casar dues vegades, i la seva amistat amb el músic de rock i exalumne seu, Lou Reed, va ser dels pocs amics que va tenir. Saul Bellow també n'ha reivindicat l'escriptura de Schwartz i va influir en l'escriptura de *El llegat de Humboldt* (1975). En les següents dues dècades escrigué relats, poemes i teatre; i edità les revistes *Partisan Review* i *The New Republic*. El 1959 guanyà el Premi Bollingen pel seu poemari *Summer Knowledge*. Donà classes d'escriptura creativa a Princeton i Kenyon College. Va morir el 1966 d'un atac de cor, alcoholitzat i amb

problemes de salut mental, en una habitació d'hotel on vivia aïllat del món feia temps, al pur estil de Tennessee Williams.

SCREENO

Durant les últimes tres hores, en Cornelius Schmidt havia mirat de treure's de sobre la manca de voluntat i l'abatiment que l'havien vençut. Havia intentat llegir el *New York Times*, que aquell dia contenia la llarga necrològica d'un homenet, l'única mena d'història que podia despertar-li algun interès. Havia posat discos al victrola portàtil, primer un quartet de corda de Haydn i, després, avorrit amb el tercer disc d'aquesta música, ho va intentar amb les tonades d'una actriu de cinema famosa. Però sense cap resultat: aquella música era tan apàtica dins seu com l'estat d'ànim que el vencia. Llavors, com feia sovint quan estava d'aquest humor, va recórrer a la nevera per preparar-se un entrepà suculent amb cadascun dels ingredients que en un altre moment no l'haurien interessat. Després de menjar-se'l, es va asseure al costat de la finestra i va observar la pluja callada del capvespre d'octubre que queia a través de l'arc brillant de llum que projectaven els fanals del carrer, a baix, quatre pisos per sota, i que foradava i arrugava els bassals lluents. Els automòbils passaven amb el so de fregit que fan els neumàtics als carrers molls. En Cornelius va agafar amb afecte un volum de poesia i va intentar llegir-lo. Un poema seu es va escórrer del llibre. Va llegir els primers versos breus i es va estremir, completament desmoralitzat. Amarat de tanta insubstancialitat i d'un humor insípid, tan sols li quedava un refugi, un santuari: el cinema.

Va deixar una nota per a la mare a la taula de la cuina, es va posar la gavardina i va marxar. Al pit, va sentir de sobte l'expectació per la pel·lícula que veuria. Mentre caminava per l'avinguda comercial, on les botigues llüïen xopes i brillants en la nit plujosa, es va topar amb persones que avançaven amb aquella postura encorbada tan habitual en els passejants quan plou. Al costat del quiosc, dos nois intentaven aconseguir boles de xiclet de la màquina situada tocant als diaris. En Cornelius, amb l'humor a l'alça, va estar temptat de parar-se i oferir-los les prestacions del seu talent pueril per a aquestes tasques, l'habilitat per forçar amb un truc la màquina i aconseguir que s'activi sense haver de pagar. Però sabia que els nois es comportarien amb timidesa, o li tindrien por, i potser fins i tot li serien hostils. Amb vint-i-cinc anys, es va dir, ni soc aquí ni allà i ja no puc esperar tornar amb facilitat al món dels joves, aquell zoo cruel habitat per una mena d'animal certament insòlit. Va arribar a l'arcada del cinema i va llegir els títols impresos en bombetes elèctriques emmarcats per altres llums que corrien d'una banda a l'altra.

A ONE HEAVENLY NIGHT TAMBÉ SPENCER TRACY A FREEDOM
SCREENO AQUESTA NIT 475\$ EN EFECTIU

La presència de la nova loteria el va molestar, ja que voldria dir una interrupció en el flux de les pel·lícules i suposaria que l'escenari s'il·luminés i tot el públic aparegués amb un aire d'atordiment. En aquestes ocasions, en Cornelius s'escarxofava el més avall que podia a la butaca, avergonyit per alguna raó inexplicable de ser sol al cinema, com si fos una confessió que indicava que no tenia ni amics ni passatemps d'una altra índole. Però Spencer Tracy era un actor que sovint el satisfesia gràcies a la seva desimboltura i en Cornelius, a sobre, volia emocionar-se amb la música d'opereta. Decidit, doncs, mentre un torrent de persones sortia de la foscor del cinema com somnàmbuls, es va encaminar fins a la taquilla.

A la porta, un porter uniformat li va donar un cartró en el qual hi havia imprès una mena de tauler, amb un número a cada casella. Òbviament, era el vell joc del bingo, que tenia per objectiu aconseguir cinc números de manera successiva bé horitzontalment, bé verticalment o en diagonal. Al mig, entre les altres caselles numerades, n'hi havia una que deia GRATIS; l'empresa regalava aquesta casella al públic. En Cornelius va completar l'examen del cartró mentre caminava per l'estranya catifa de pelfa insonora de l'esplèndid vestíbul, de la part alta del qual penjaven grans aranyes de vidre. De cop, era enmig de la vetllada fantasmal del cinema; dues-centes persones captivades miraven cap a la pantalla en blanc i negre, ignorant tota la resta. Un acomodador atabalat el va conduir a un passadís al mig de la sala i va marxar de pressa. Un cop alliberat de l'acomodador, en Cornelius va caminar a cegues més avall, i després d'algunes dificultats va trobar la mena de seient que volia, un al mig de la fila, on els que volguessin marxar en plena projecció no el destorbarien.

Situat a la butaca, i còmode finalment, en Cornelius va escrutar la pantalla. Havia començat el noticiari cinematogràfic i uns soldats de cavalleria esquivaven tanques altes, i volaven cap amunt de la sella de muntar en el moment culminant del salt i es relaxaven de nou, tot això interpretat amb certa gràcia. La veu invisible, el locutor que sempre feia recordar a en Cornelius l'oracle de Delfos, deia: «L'Oncle Sam no té la intenció que l'agafin desprevingut». L'escena va canviar de cop, a l'acompanyament de música trista i seriosa. Es van mostrar imatges d'inundacions: una família s'allunyava en una barca de remes d'una casa gairebé submergida; es veia el fill jove de la família que agafava amb força un gos en braços. Les cares del gos i del noi van aparèixer en primer pla. La mirada desoladora i desconcertada del quisso va encisar l'audiència. Tot es movia a poc a poc en l'aigua, que es movia lentament. Amb una veu histriònica de baríton, el locutor es va posar sentimental: «La natura demostra la seva força al riu Ohio. Les aigües cruels i salvatges han deixat sense llar milers de persones». I després amb un muntatge d'escenes arquetípiques de noticiari cinematogràfic (West Point, un batedor brandant el bat, Roosevelt al micròfon, una actriu baixant d'un tren) i una música marcial que arribava a un final ressonant, el noticiari es va acabar. El cinema es va il·luminar i un jove ben vestit va anar fins a l'escenari, davant de la pantalla, amb un micròfon a la mà. Els acomodadors uniformats el van seguir. A la cantonada hi havia col·locat un cartell vermell rodó en el qual hi havia enganxats discos daurats. Quan feies girar el disc, es revelava la quantitat de diners que havies guanyat amb el símbol del dòlar que hi havia sobre el disc.

—Bon vespre, senyores i senyors —va dir el jove, que parlava al micròfon amb un to còmplice i eficient—. L'empresa s'alegra d'oferir premis magnífics als guanyadors de l'SCREENO. Així és: pagarem 425 dòlars a tothom que encerti els set primers números. Si ningú no té tanta sort, llavors afegirem vint-i-cinc dòlars al pot i la setmana que ve la suma serà de 450 dòlars. A més d'això, es repartiran cinquanta dòlars en premis a les primeres deu persones que cantin l'SCREENO aquesta nit. Ara bé, tan bon punt tingueu cinc números consecutius bé horitzontalment, bé verticalment o en diagonal, si us plau crideu fort i clar i baixeu a l'escenari. Llavors, col·locareu el vostre disc al tauler i guanyareu una part d'aquests cinquanta dòlars. Recordeu-ho! Cinc números seguits! Horitzontal, vertical, diagonal. Bona sort a tothom! I recordeu que no tothom pot guanyar.

Prou cert, es va dir en Cornelius.

El cinema va caure en una semifoscor, no en la foscor pròpia d'una projecció, sinó més aviat en la penombra, amb diversos llums discrets que brillaven a ambdues bandes de l'escenari. A la pantalla, va llampeguejar una ruleta blanca i rosa. Era, de fet, com una roda de la fortuna, amb números que corrien de l'1 al 100. Al centre hi havia una agulla, que de cop va començar a donar voltes amb fúria fins que va alentir la marxa a poc a poc fins a aturar-se.

—Noranta-nou! —va assenyalar el jove d'aspecte metòdic encara que despreocupat, amb una veu autoritària.

Un acomodador va anotar el número en una pissarra a la dreta de la pantalla. L'agulla va giravoltar de nou, a una velocitat tremenda, de manera que per un moment era una taca en moviment, fins que va reprendre la seva forma. La roda de veritat es trobava, és clar, a la sala de projeccions.

—Cinquanta-quatre! —va dir el jove mestre de cerimònies, impostant un to dramàtic.

—SCREENO! —va cridar amb sornegueria una veu des de l'amfiteatre mentre tothom reia, ja que òbviament ningú no podia haver obtingut l'SCREENO encara.

—Ho sento, senyores i senyors —va dir el jove amb una veu afable—, però us he de pregar que no feu bromes. Després de tot, hi ha diners en joc, i hi hagut moltes confusions en el passat per culpa d'individus que insistien a fer-se els graciosos.

—D'acord, Senador —va cridar la mateixa veu de l'amfiteatre, i el públic va tornar a riure.

Mentrestant, en Cornelius havia començat a interessar-se molt pel joc. Tenia els dos primers números i els havia marcat empenyent amb el dit el cartró tou de cada casella. Seria curiós de veritat, es va dir, si guanyo. Probablement ningú d'aquí no en faria un millor ús, dels 425 dòlars. Però mai no he tingut sort i certament no soc el que se'n diu un guanyador.

L'agulla tornava a girar.

—Trenta-nou! —va anunciar el jove.

El públic encara no s'havia animat, ja que encara no s'havien cridat prou números perquè algú estigués al caire de la victòria. En Cornelius, no obstant, també tenia aquest tercer número i estava prou satisfet pel curs dels esdeveniments.

—Quaranta-nou! —va anunciar el jove presentador.

—Uuuuuuh! —va cridar la mateixa veu des de l'amfiteatre.

—Si us plau! —va replicar el jove en un to llagoter no exempt d'ironia—, us he de demanar que us contingueu, estimat amic de l'amfiteatre. Si no, estarem forçats a suposar que esteu ebri i, com que hi ha llocs més adients per als que es troben en aquest estat, us haurem de demanar que marxeu. Se us tornaran els diners.

—No me n'aniré. M'han fet fora de llocs millors que aquest —va dir la veu de l'amfiteatre.

El jove mestre de cerimònies va fer un senyal a un dels acomodadors per indicar-li que haurien de fer-hi alguna cosa. En Cornelius havia parat poca atenció a l'incident, ja que el número quaranta-nou també era al seu cartró. Només necessitava un número més per guanyar, i estava enormement excitat. No obstant, va sentir que alguna cosa estava a punt de sortir malament: en veritat, la bona sort era sempre massa fràgil, massa contingent, massa arbitrària per ser el que semblava, simple bona sort. *Non forat ullum illaesa felicitas* (la ventura no és immune als contratemps, si he traduït Sèneca correctament). L'aldarull el va afectar immediatament com una possible font de mala sort i, després de mirar ressentit cap a l'amfiteatre, es va posar de front de nou i va esperar que l'agulla girés un altre cop, i així ho va fer.

—Vuit! —va cridar el jove mestre de cerimònies.

Un cop d'ull precipitat va convèncer en Cornelius que no tenia el número. Dues oportunitats més per guanyar el premi gros i comprar cinquanta volums a la Loeb Classical Library. Aquesta vegada, l'agulla va girar sense força.

—Catorze! —va cridar el jove al micròfon, que feia que la seva veu fos encara més oficial.

En Cornelius tampoc no el tenia. Es va convèncer que el joc era un frau, que l'empresa òbviament no permetria que algú guanyés tants diners i que tot el negoci estaria òbviament controlat a la sala de projeccions o manipulat amb els números dels cartrons. Només gaudia d'una altra oportunitat, una gota d'aigua enmig de

l'oceà. Es va enfonsar en la butaca, renyant-se per la gran excitació que l'assaltava.

Mentrestant, l'agulla girava ràpidament per després perdre força.

—Vint-i-cinc! —va cridar el mestre de cerimònies.

«Vint-i-cinc! Vint-i-cinc!», va exclamar en Cornelius, i aleshores, en trobar el número al seu cartró, el cinquè número horitzontal consecutiu, es va aixecar del seient i va cridar en una veu massa alta que va trencar-se:

—SCREENO!

Va començar a bellugar-se cap al passadís, ensopegant amb els peus de la gent asseguda a la fila, alguns dels quals estaven contents de veure'l avançar i li donaven bons consells al seu pas. L'embolcallava l'atractiu encís dels guanyadors.

«Vint-i-cinc! Vint-i-cinc!», es va dir en Cornelius. «La meva edat! La meva mina d'or!»

Va sentir a sobre els ulls de tota l'audiència en ple mentre caminava cap a l'escenari, i en aquell instant la timidesa que sempre l'havia torturat el va fer caminar amb passos massa prudents.

Un acomodador li va agafar el cartró i va verificar els números amb els de la pissarra. El mestre de cerimònies es va apropar per supervisar l'acomodador. Per la mirada del jove, semblava que alguna cosa anava malament o que algú s'havia equivocat. Es va fer la verificació diverses vegades. Tot molt burocràtic, es va dir en Cornelius. Un cop es va comprovar que en Cornelius efectivament havia guanyat, el jove es va refer i va encaixar-li la mà. Tota la sala es va il·luminar.

—Un paio amb sort —va cridar la veu de l'amfiteatre, cosa que va divertir el públic de nou pel to envejós de la seva veu.

—Felicitats —va dir el jove—. Ha guanyat la suma de 425 dòlars. —Va conduir en Cornelius davant del micròfon—. I ara, abans que li pagui, seria tan amable de dir-nos el seu nom i adreça?

—Cornelius Schmidt —va xiuxiuejar en Cornelius (el xiuxiueig, però no les paraules, va ressonar en el micròfon)—. Visc al 845 del carrer 163 Oest.

El jove va repetir la informació al micròfon com si fos un tema de gran importància.

—Cornelius Vanderblit (1) —va cridar el graciós de l'amfiteatre—, Park Avenue!

—I a què es dedica? —va preguntar el jove a en Cornelius, com si ningú no pogués fer res que no estigués sota la seva autoritat.

—Oh —va dir en Cornelius al micròfon—, doncs la veritat és que faig moltes coses.

El públic va riure i en Cornelius, satisfet, va somriure en contra de la seva voluntat, tot i que estava incòmode. No volia dir la veritat, que era escriptor, ja que era un autor desconegut i, a més, la professió, als altres, sempre els semblava peculiar i anòmala. D'altra banda, no volia fer servir el seu subterfugi habitual i dir que estava a l'atur, perquè això també sonaria com una confessió vergonyant. I llavors es va empipar amb ell mateix, es va irritar per negar-se a dir la veritat, per avergonyir-se de gaudir d'una vocació noble, així que es va forçar a fer marxa enrere, a canviar d'actitud i especificar què escrivia. D'aquesta manera, va dir que era poeta. Sabia que part del públic llegiria l'afirmació com a sinònim de marieta o bohemí.

—El senyor Schmidt és un poeta —va anunciar el jove de manera efusiva, amb aire protector, i després, amb ganes de fer-se el graciós, va parlar de manera simpàtica al micròfon:

*És un rapsode,
els seus peus són bona cosa,
són els de Longfellow! (2)*

El públic va esclafir a riure mentre el jove prolongava l'última paraula amb un to triomfant. En Cornelius es va enrojolar i va desitjar ser en un altre lloc. Va començar a enrabiarse amb el jove, que abans tan sols li havia semblat algú inoportú. Era un fet que els peus d'en Cornelius no eren de cap manera petits, i, cada cop més tímid, va intentar apartar les sabates de la vista de tothom.

—Estic segur que ens encantaria sentir un dels poemes d'un jove amb tanta sort —va dir el presentador. Estava intentant fer temps perquè un dels acomodadors pogués portar prou diners de la taquilla per pagar en Cornelius—. Si us plau —va demanar—, reciti'ns uns versos.

—Oh, no! —es va negar en Cornelius amb fermesa, fent-se enrere.

El jove va fer un gest a la intrigada audiència, que aleshores va començar a aplaudir a l'uníson per expressar el desig de sentir en Cornelius recitar uns versos.

Irat de nou, encara que ara estava molest per una causa diferent, en Cornelius va decidir fer un recital. L'havia assaltat un estat d'ànim de ressentiment obstinat, i tota la felicitat per la victòria havia desaparegut.

—Molt bé —va dir severament al micròfon—, us recitaré uns versos escaients.

Impostant un to seriós i de transcendència dramàtica, tot i que no exempt de cert cansament i malestar a la veu, va començar:

*Pensa ara
que la història té molts carrerons astuts, passadissos artificials
i sortides, que ens enganya amb ambicions xiuxiuejades,
ens guia amb vanitats. Pensa ara
com ens dona quan la nostra atenció està distreta
i que el que dona ho dona amb confusions tan subtils
que, en donar-ho, deixa afamat a qui en fretura. Dona massa tard
allò en què no es creu, o si s'hi creu,
només en la memòria, passió reconsiderada. Dona massa aviat
a mans febles allò que creiem que és prescindible
fins que el refús propaga por. (3)*

Va acabar paralytitzat, com si hagués fet una confessió escandalosa. Va dir-se que el seu intent havia fracassat, ja que la veu havia sonat falsa, massa circumspecta. Desconcertat, el públic callava, encara que el jove, curiosament, havia quedat impressionat.

—Són seus, aquests versos? —va preguntar.

—No. Tant de bo ho fossin —va dir en Cornelius. Això va despertar l'interès del públic, que va riure—. Aquests versos van ser escrits pel millor dels poetes moderns, un home anomenat T. S. Eliot, a qui tots vostès haurien de llegir.

En dir això, en Cornelius ja sabia que aquesta revelació era una ximpleria.

L'acomodador va arribar amb els diners just quan la veu persistent de l'amfiteatre va cridar «Que continuï l'espectacle», i el públic va començar a picar de mans de nou, amb el desig de tenir sort amb els altres premis.

Però aleshores, mentre es lliuraven els diners al jove subdirector i començava a comptar-los oficiosament, a barrejar-los i a arreglar-los, abans de pagar a en Cornelius, una veu rogallosa i afònica va cridar des de l'amfiteatre:

—SCREENO! SCREENO!

La gent va quedar en silenci. Tothom es va girar per buscar l'autor d'aquell clam apassionat.

—SCREENO! —va tornar-hi la veu, aquest cop més a prop, ja que el nou guanyador s'apropava a l'escenari des del fossat de l'orquestra.

El presentador i els acomodadors es van mirar consternats. Alguna cosa havia anat malament, ja que el normal era que ningú no guanyés el pot; dos guanyadors no només era inconcebible, sinó que els portaria a la ruïna. Algú perdria la feina per culpa d'això.

En un tres i no res, el nou guanyador era a l'escenari. Era un home poca cosa i vell, amb ulleres, i duia una funda de violí a la mà. El vestit negre sense planxar feia que s'assemblés a un cambrer d'un restaurant de mala mort. Estava completament sense alè, completament fora de si. Un acomodador va agafar el cartró de la seva mà tremolosa i va començar a verificar-lo amb els números de la pissarra. El jove presentador es va apropar a l'escena per supervisar el procés, amb l'esperança que hi hagués algun error. Mentrestant, en Cornelius esperava, de cop ignorat, sense res a fer. Encara no li havien lliurat els diners, però estava extasiat amb les idees de com gastar-los.

—Si el gerent perd tots els diners —li va xiuxiuejar un acomodador a un altre—, serà l'esfondrament més gran des de la caiguda dels Habsburg.

—Em dic Casper Weingarten —es va presentar el vell, sense que ningú no l'hi demanés, mentre s'introduïa en el grup del mestre de cerimònies i els acomodadors. Estava molt nerviós, molt excitat—. Soc músic —va afegir, però ningú no l'escoltava, llevat d'en Cornelius.

I aleshores el jove es va apropar al vell i, alçant el cartró amb la mà, li va mostrar que no havia guanyat, ja que havia confós un 7 amb un 1, perquè la impressió es trobava al cantó esquerre.

—Potser guanyareu un altre dels premis —va afegir amb cortesia—, ja que ja teniu quatre números consecutius.

—Vol dir que no he guanyat? —va dir el vell—. Per què no? —va inquirir desconcertat, sense haver entès res de l'explicació.

Li van detallar de nou el seu error, mentre ell es concentrava en el cartró.

—No! —va dir fort—. Això és un 1, no un 7. He guanyat. Vull els meus diners. —La seva veu era feble i, ara que l'havia alçat, era curiosament patètica, com la veu d'un nen enrabiat. I, per empitjorar les coses, va començar a tossir.

—Benvolgut senyor —va dir el presentador, recuperant el to oficial—, ho sento, però s'equivoca. No ha guanyat. Heu confós el 7 amb un 1 perquè la impressió no és gaire bona en aquest cartró. Després d'això, com és natural, tots els cartrons s'imprimiran ben clarament, i així aquests errors no tornaran a passar.

En Cornelius va apropar-se al grup per estudiar el cas pel seu compte. Va agafar el cartró amb la mà i va mirar el número en qüestió. El vell el va mirar, i després va tornar al presentador per dir-li:

—Doneu-me els diners! He guanyat!

—Està sent poc raonable —va dir el mestre de cerimònies, que començava a sentir-se assetjat.

El públic va començar llavors a picar de mans per expressar el desig que volia procedir a la resta del joc. El jove va explicar al públic què havia passat amb molta cura i tacte.

—Doneu-me els diners! —cridava el vell, mentre el jove parlava amb el públic.

—Si us plau, torni a la seva butaca —li va dir al vell— i així el joc podrà continuar.

Mentrestant, en Cornelius havia revisat amb cura el número en qüestió i va arribar a la conclusió que el presentador no tenia cap base per decidir que l'1 fos un 7. Hi havia una taca al costat del traç ascendent de l'1 que podria haver estat pensada per ser la barra horitzontal que completava el 7, però la tenuïtat de la taca no era suficient per justificar el jove.

—Mireu aquí —va dir en Cornelius al mestre de cerimònies—, em sembla que es pot acceptar que això és un 1. La taca és massa lleu per convertir-lo en un 7.

—Sé que és un 7 —va dir el presentador enrabiad, i quan ho va dir, en Cornelius va reconèixer immediatament que n'estava tan segur perquè els cartrons havien estat preparats per endavant per impedir la possibilitat que hi hagués dos guanyadors del pot. En veure això, en Cornelius va començar a emmalaltir d'ira, com sempre feia quan es trobava davant d'un frau o d'una enganyifa.

—M'han estafat tota la vida —va confessar el vell, retorçant-se les mans—. Doneu-me els diners. —Un acomodador el va agafar del braç per treure'l de l'escenari, però el mestre de cerimònies l'en va dissuadir, no disposat encara a recórrer a la força.

—A veure —va dir en Cornelius amb fermesa—. O li pagueu o parlaré amb el públic del que està passant.

Com a resposta, el mestre de cerimònies va començar a pagar a en Cornelius, comptant els bitllets amb un to tallant mentre els hi col·locava a la mà. El vell el va agafar del braç quan va acabar, per dir:

—On són els meus diners? No me la jugueu, he tingut mala sort tota la vida.

—Bon home —va dir el jove—, la seva mala sort no és culpa meva, ni la responsabilitat d'aquest cinema. Si us plau, no provoqui cap desordre. Ara, si tots dos abandonen l'escenari, podrem continuar amb els altres premis i amb l'espectacle.

Com a resposta, el vell es va asseure a l'escenari. Feia una pinta grotesca allà assegut, amb el cap mirant amunt.

—Em quedaré aquí fins que em pagueu —va dir plorós. L'escena estava començant a ser insuportable per a en Cornelius. El vell semblava haver decidit que aquests diners eren tan importants com la seva vida. Segons l'opinió d'en

Cornelius, l'havien ensarronat. I això era massa per a ell.

—Ara mateix explicaré al públic què ha passat —va dir en Cornelius.

—No, de cap manera —va dir el presentador.

Però en Cornelius va arribar al micròfon abans que el jove.

—Escolti! —va dir el presentador, amb una veu exhausta, sense alè i aterrida—. Perdré la feina. Tingueu cor.

Aquesta petició va complicar les coses encara més a en Cornelius. Però aleshores va mirar el vell assegut a terra. Havia començat a sanglotar i s'havia tret les ulleres, xopes de llàgrimes, i les estava eixugant amb un mocador rebregat.

Aquesta escena va fer decidir en Cornelius. Sense deixar anar el micròfon, es va adreçar al públic.

—Senyores i senyors, l'empresa rebutja pagar-li a aquest home la suma que ha guanyat, i sosté que aquest cartró està mal imprès. No és res més que un pretext. He examinat el cartró i no hi ha res que justifiqui l'argument de l'empresa. Hi ha algú aquí que està intentant incomplir les seves obligacions.

El mestre de cerimònies va fer immediatament una passa endavant per contestar. El discurs d'en Cornelius havia tingut un efecte sincer entre el públic.

—Senyores i senyors, pot ser que aquest jove sàpiga de poesia, però no pot veure el que té davant dels morros. Està intentant treure profit de la generositat de l'empresa. No satisfet d'haver guanyat la suma de 425 dòlars, pretén que l'empresa lliuri una suma semblant a algú que acaba de conèixer. A més a més, s'està fent tard i si aquest escenari no es buida immediatament, serà necessari ajornar els premis que queden. L'operador de la sala de projeccions és sindicalista i no el podem persuadir que allargui ni un minut el seu horari. I com que no podem ajornar la pel·lícula, haurem d'ajornar els premis que queden tret que aquests senyors marxin immediatament.

—Ets un bon gerent —va cridar el graciós de l'amfiteatre.

Havia convençut el públic: ningú no desitjava perdre l'oportunitat amb els 50 dòlars que quedaven. Hi va

haver un murmuri de veus i algú va cridar:

—Marxeu a casa i doneu-nos l'oportunitat de guanyar.

—Senyores i senyors —va dir el vell amb la veu trencada. S'havia aixecat en veure l'efecte del discurs del mestre de cerimònies—. Aquesta gent està intentant jugar-me-la. He guanyat. Soc músic. No faria res deshonest encara que només sigui el músic d'un restaurant —va sanglotar—. Sempre em passa això quan alguna cosa bona m'hauria de passar. Hi va haver una baralla al casament de la meva filla. El dia més feliç de la meva vida. Ara he de viure amb la meva nora —va tornar a sanglotar—. Podria arreglar-me les dents amb els diners del premi. Fa anys que estan malament. No deixeu que me la juguin.

Es va escampar un moviment d'oposició, encara que la referència vulgar a les dents havia estat desafortunada. En Cornelius estava preparat per portar a terme qualsevol acció que posés fre als sanglots del vell: els escàndols, les batusses, els aldarulls en llocs públics eren coses que sempre tenien un efecte directe en el seu plexe solar.

—Això no acabarà mai —li va dir un acomodador a un altre.

—Senyores i senyors —va dir el mestre de cerimònies —, encara que estem convençuts que tenim raó, accedirem a posar tot aquest afer en mans d'un comitè de tres membres objectius del públic.

—Oh —es va dir en Cornelius—. Ara tornaran a començar amb tot l'embolic de l'objectiu i el subjectiu.

Hi va haver una pausa. Es va demanar a tres membres del públic que actuessin com a jutges. El presentador, encara entestat a donar mostres de benevolència, va oferir entrades gratis per a la setmana següent com a recompensa pels serveis jurídics. Un dentista, un advocat i el propietari d'una merceria van apropar-se a l'escenari. El dentista, un home simpàtic, es va oferir immediatament a arreglar les dents d'en Weingarten per pocs diners, per una suma mòdica. El vell va ignorar l'oferta, cosa que va ofendre el dentista.

—Doneu-me els diners —va protestar amb un fil de veu, gairebé un eco del que havia dit abans.

El comitè va rebre el cartró en disputa i va dirigir-se a una cantonada a deliberar. Però abans que acordessin un veredict, un acomodador amb iniciativa va trobar un altre cartró on l'1 havia estat imprès amb una taca de tinta al costat. Va portar el cartró a l'escenari i en un obrir i tancar d'ulls la decisió va ser unànime i irrevocable.

El jove va anunciar el descobriment i l'advocat va anunciar la decisió del comitè. El públic va aplaudir, satisfet perquè s'havia fet justícia. Casper Weingarten es va tornar a asseure a l'escenari. En Cornelius el va mirar amb impotència i el públic va començar a aplaudir i a udolar.

—Per què no aneu a casa —va dir un.

—Truqueu a la policia —va dir un altre.

En Cornelius va fer una passa endavant i va dir, a consciència:

—No podeu veure que el fet que els dos cartrons tinguin la mateixa taca no prova res? Podria ser un 1 en tots dos casos. Esteu tolerant que us estafin.

Però el públic havia pres una decisió definitiva. Ara tenia la intenció de continuar amb el joc i després veure la pel·lícula, i va respondre a en Cornelius amb udols i xiulets. Els acomodadors van fer una passa endavant.

I aleshores, amenaçat pels acomodadors, en Cornelius va cometre el pitjor error.

—Sigueu lògics —va dir enrabiad—, no sigueu perdudament de classe mitjana amb això. L'empresa està intentant enganyar un vell.

—Aquest poeta és un radical —va dir el presentador, que va veure una oportunitat d'aconseguir una victòria total—. Heu sentit el que acaba de dir: classe mitjana. És un agitador.

—C. I. O. (4) —va cridar el graciós de l'amfiteatre, amb una inflexió creixent en la *o*, com algú que digués «sabem el teu *nom*». El públic va riure nerviosament, encisat per això, i el crit va començar immediatament.

—C. I. O., C. I. O., C. I. O. —van alçar-se diverses veus per tot l'edifici.

En Cornelius va reconèixer que no podia fer res més amb el públic. Es va apropar al vell músic, que seguia assegut a terra i es tornava a eixugar les ulleres, ja que encara plorava.

—Mireu, avi —va dir en Cornelius—, ja no podem fer-hi res més. El millor seria que vingués amb mi.

—No —va respondre en Weingarten de manera categòrica.

En Cornelius va meditar la resposta un moment i llavors va dir:

—Escolteu, us donaré la meitat del pot. Vingui, abans que us arrestin.

—Truqueu a la policia —va cridar la mateixa veu que prèviament havia fet aquest suggeriment.

—No —va dir en Weingarten—, no vull els seus diners. Vull els meus. Doneu-me els meus diners —va dir adreçant-se al mestre de cerimònies.

En Cornelius va tornar a meditar què dir i va prendre una decisió. El que no costa de guanyar no costa de gastar, es va dir, i aleshores li va comunicar al vell músic que podia disposar de tot el pot. El presentador va protestar immediatament, però en Cornelius va agafar els diners de la butxaca, els va comptar i els va donar al músic, que els va acceptar amb una mirada de culpa i les mans tremoloses.

El públic va veure què estava passant i va aplaudir vigorosament, no perquè estigués genuïnament emocionat, sinó perquè va sentir que havia d'aplaudir. Era la mena d'aplaudiment que se sent entre el públic quan s'esmenta una abstracció massa trivial o es ret un homenatge a un home que fa anys que és mort. El presentador, amb la intenció de treure profit de la situació, es va apropar per donar la mà a en Cornelius, que, temptat de negar-s'hi, la va acceptar perquè no volia provocar cap incident més.

El vell home s'havia aixecat i va anar a trobar en Cornelius.

—Moltes gràcies per la seva amabilitat —va dir amb la veu trencada dels que han estat plorant o sobreexcitats.

—En absolut —va dir en Cornelius, formal. Tots dos van baixar de l'escenari junts.

—Haurem de renunciar als altres premis fins a la setmana que ve —va dir el jove presentador—, però afegirem els cinquanta dòlars al pot i hi haurà cent dòlars en total per als premis restants. A més a més, projectarem dues pel·lícules de quatre estrelles.

Mentre en Cornelius i en Weingarten caminaven cap a la sortida, el cinema es va enfosquir. A la pantalla, la pel·lícula va començar a projectar-se amb figures suaus i moviment agradable. Quanta realitat, després de tot, pot suportar un públic en el decurs d'un vespre?

—Vostè també va cap allà? —li va dir en Cornelius a en Weingarten.

—No, crec que veuré la resta de l'espectacle. Moltíssimes gràcies, li estic molt agraït —va afegir, encara sota el pes de la culpa.

El problema, es va dir en Cornelius mentre travessava el vestíbul encatifat, vindrà si ma mare se n'assabenta, ja que em titllarà de quixotesc, que és el que realment soc. Tot i que, ben mirat, que petit que era el premi si el comparo amb la generositat i dignitat que sento ara, fins i tot quan el meu acte ha estat condicionat per la simpatia sensiblera que m'ha contagiats el vell. Probablement he estat un ximple, però ara em sento una persona ben sensata i estic tan content!

Radiant, va sortir a la gelor i al desordre del carrer, a l'aire fred i a una llum diferent. Ja no plovia, però una boira espessa s'havia apoderat de la ciutat. I en anar cap a casa a través de la boira, feliç i gaudint dels seus sentiments, en Cornelius es va recitar un poema d'un poeta escocès del segle XIV. (5) S'aturava de vegades

enmig d'un vers perquè no el recordava gaire bé, o per corregir una dicció imperfecta:

*Gaudeix, mortal, i no t'amoïnis gaire
de tot el que s'esdevé en aquesta vall de llàgrimes!
Sigues humil envers Déu i bo per a l'amic,
al proïsme dona i deixa amb joia.
La seva sort d'avui pot ser la teva de demà.
Gaudeix, mortal, de tot el que et pertoqui
car els savis, abans que nosaltres, ho han dit:
sense alegria un tresor no rima amb res.*

*Rep amb felicitat tot el que Déu et doni,
car sense plaer cap guany no val res.
No et pertany res més que el que gastes;
el que guardes sols porta dissort.
Busca confort quan la tristesa et venci.
No podràs dur mala vida gaire temps.
Llavors, hissa la vela i ves a consolar-te:
sense alegria un tresor no rima amb res.*

*Busca la pau, fuig de raons i de disputes.
Freqüenta més aviat qui té bon nom.
Sigues caritatiu i humil de comportament,
car tota glòria aquí baix passa com un sospir.
Que no t'afligeixin els afronts del món.
Sigues ric en paciència per bé que pobre de béns.
Qui viu joiós viu plenament sa vida.
Sense alegria un tresor no rima amb res.*

I, dient això, joiós, amb la sensació d'haver fet amb orgull el que volia fer i amb la boira que l'envoltava i li amagava la visió de gran part del carrer, va tornar a casa i a l'habitació on estaria, un cop més, sol.

Traducció d'Andreu Gomila

Notes del traductor:

L'*SCREENO* és una mena de bingo que els cinemes de Nova York oferien als espectadors durant la Gran Depressió entre la projecció de dues pel·lícules.

1. Referència a un dels homes més rics de Nova York al segle XIX, empresari del transport.
2. En l'original anglès (He's a poet / His feet show it, / They're Longfellow's!), l'autor adapta un joc de paraules antic a partir de la presumpta grandària dels peus del poeta Henry Wadsworth Longfellow.
3. Traducció de Josep M. Jaumà del poema «Gerontion» de T. S. Eliot (Dins *Poesia completa*, Edicions de 1984, 2021, p. 237)
4. C. I. O. correspon a les inicials de Congress for Industrial Organizations, una federació de sindicats fundada el 1935, dins la qual hi havia molts militants d'extrema esquerra.
5. El poeta és del segle XV i és William Dunbar. El poema es diu «No Treasure Avails without Gladness».

Avançament editorial per gentilesa de Labreu edicions

Categoria : L'avançat
Etiquetes : Andreu Gomila, Delmore Schwartz

Anuncis

REPORT THIS ADPRIVACITAT

